

บทที่ 4

การวิจัยการออกแบบเครื่องหมายการค้า

เนื้อหาในบทที่ 4 มุ่งเน้นวิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการออกแบบเครื่องหมายการค้าและผลการวิเคราะห์การออกแบบเครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นตอนที่ 1 ของงานวิจัยในครั้งนี้ เนื้อหาในบทนี้ถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ๆ ดังนี้ คือ เนื้อหาเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าที่สามารถจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ ขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัยออกแบบเครื่องหมายการค้า และผลการวิเคราะห์การออกแบบเครื่องหมายการค้า

4.1 เครื่องหมายการค้า

4.1.1 ความหมายของเครื่องหมายการค้า

คำว่า “เครื่องหมาย” หมายถึง ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี รูปร่างรูปทรงของวัตถุ หรือสิ่งเหล่านี้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน ส่วนคำว่า “เครื่องหมายการค้า” หมายถึง เครื่องหมายที่ใช้หรือจะใช้เป็นที่หมาย หรือเกี่ยวข้องกับสินค้า เพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายของเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นแตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น (กรมทรัพย์สินทางปัญญา 2541; สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และคณะฯ, 2546)

4.1.2 ประเภทของเครื่องหมาย

ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2543 เครื่องหมายการค้าที่สามารถรับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ประกอบไปด้วย เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง และเครื่องหมายการค้าร่วม

1. เครื่องหมายการค้า หมายถึง เครื่องหมายที่ใช้เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของบนผลิตภัณฑ์ หรือบรรจุภัณฑ์ของสินค้านั้น เพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ว่าผลิตภัณฑ์นั้น ๆ แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของผู้อื่นที่มีจำหน่ายในปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น เครื่องหมายการค้าของเครื่องดื่มโค้ก และเป๊ปซี่ เป็นต้น

2. เครื่องหมายบริการ หมายถึง เครื่องหมายที่ใช้เพื่อแสดงว่าบริการที่ใช้เครื่องหมายของเจ้าของเครื่องหมายบริการนั้นแตกต่างกับบริการที่ใช้เครื่องหมายบริการของบุคคลอื่น ยกตัวอย่างเช่น เครื่องหมายการบริการของธนาคารไทยพาณิชย์ และธนาคารกรุงไทย เป็นต้น
3. เครื่องหมายรับรอง หมายถึง เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายรับรองใช้ในการรับรองผลิตภัณฑ์หรือบริการของบุคคลอื่น ซึ่งการรับรองส่วนใหญ่เกี่ยวกับ แหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพ หรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้านั้น หรือ เพื่อรับรองเกี่ยวกับสภาพ คุณภาพ ชนิด หรือคุณลักษณะอื่นใดของบริการนั้น ยกตัวอย่างเช่น เครื่องหมายรับรองของเซลล์ชวนชิม
4. เครื่องหมายร่วม หมายถึง เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายบริการ ที่ใช้หรือจะใช้โดยบริษัทหรือวิสาหกิจในกลุ่มเดียวกัน หรือโดยสมาชิกของสมาคม สหกรณ์ สหภาพ สมาพันธ์ กลุ่มบุคคลหรือองค์กรอื่นใดของรัฐหรือเอกชน ยกตัวอย่างเช่น เครื่องหมายการค้าของเครือซีเมนต์ไทย

4.1.2 ลักษณะของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนได้

เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนได้ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2543 จะต้องมีลักษณะดังนี้คือ มีลักษณะบ่งเฉพาะ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย และไม่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่ได้รับการจดทะเบียนไว้ก่อน

เครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ ได้แก่ เครื่องหมายการค้าอันมีลักษณะที่ทำให้ประชาชนหรือผู้ใช้สินค้านั้นทราบและเข้าใจได้ว่า สินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าานั้นแตกต่างไปจากสินค้าอื่น เครื่องหมายการค้าที่มีหรือประกอบด้วยลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้ ให้ถือว่ามีความบ่งเฉพาะ

1. ชื่อตัว ชื่อสกุลของบุคคลธรรมดาที่ไม่เป็นชื่อสกุลตามความหมายอันเข้าใจกันโดยธรรมดา ชื่อเต็มของนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น หรือชื่อในทางการค้าที่แสดงโดยลักษณะพิเศษและไม่เล็งถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าโดยตรง
2. คำหรือข้อความอันไม่ได้เล็งถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้านั้นโดยตรงและไม่เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด
3. กลุ่มของสีที่แสดงโดยลักษณะพิเศษ ตัวหนังสือ ตัวเลข หรือคำที่ประดิษฐ์ขึ้น
4. กลุ่มของสีที่แสดงโดยลักษณะพิเศษ ตัวหนังสือ ตัวเลข หรือคำที่ประดิษฐ์ขึ้น
5. ภาพของผู้จดทะเบียนหรือของบุคคลอื่นโดยได้รับอนุญาตจากบุคคลนั้นแล้ว หรือในกรณีที่บุคคลนั้นตายแล้วได้รับอนุญาตจากบุพการี ผู้สืบสันดาน และคู่สมรสของบุคคลนั้น ถ้ามี
6. ภาพที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่

ชื่อ คำ หรือข้อความที่ไม่มีลักษณะตาม 1 หรือ 2 หากได้มีการจำหน่ายเผยแพร่ หรือโฆษณาสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้นจนแพร่หลายแล้ว ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และพิสูจน์ได้ว่า ได้ปฏิบัติถูกต้องตามหลักเกณฑ์นั้นแล้ว ก็ให้ถือว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะได้

ส่วนเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า และจดทะเบียนไม่ได้ประกอบไปด้วย

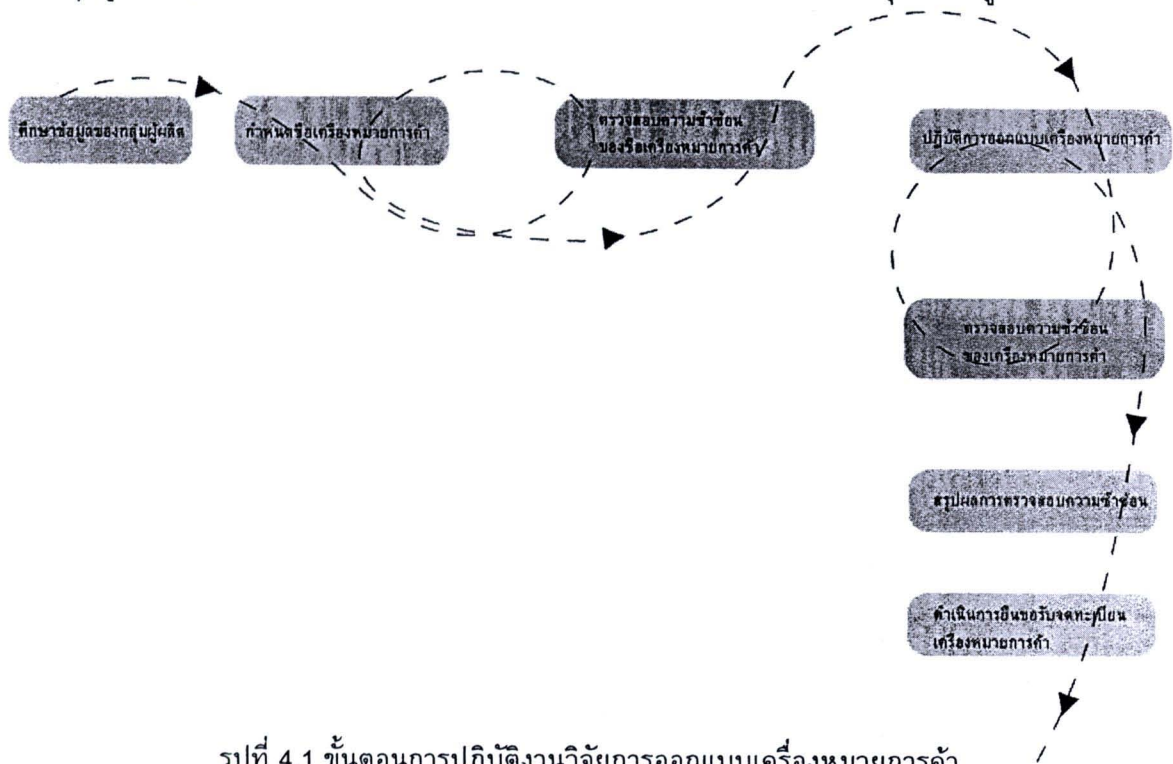
1. ตราแผ่นดิน พระราชลัญจกร ลัญจกรในราชการ ตราจักรี ตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตราประจำตำแหน่ง ตราประจำกระทรวง ทบวง กรม หรือตาประจำจังหวัด
2. ธงชาติของประเทศไทย ธงพระอิสริยยศ หรือธงราชการ
3. พระปรมาภิไธย พระนามาภิไธย พระปรมาภิไธยย่อ พระนามาภิไธยย่อ หรือนามพระราชวงศ์
4. พระบรมฉายาลักษณ์ หรือพระบรมสาทิสลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ พระราชินี หรือรัชทายาท
5. ชื่อ คำ ข้อความ หรือเครื่องหมายใด อันแสดงถึง พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทหรือพระราชวงศ์
6. ธงชาติหรือเครื่องหมายประจำชาติของรัฐต่างประเทศ ธงหรือเครื่องหมายขององค์การระหว่างประเทศ ตราประจำประมุขของรัฐต่างประเทศ เครื่องหมายราชการและ เครื่องหมายควบคุมและรับรองคุณภาพสินค้าของรัฐ ต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศหรือชื่อและชื่อย่อของรัฐต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศนั้น
7. เครื่องหมายราชการ เครื่องหมายกาชาด นามกาชาด หรือกาเจนีวา
8. เครื่องหมายที่เหมือนหรือคล้ายกับเหรียญ ใบสำคัญ หนังสือรับรองประกาศนียบัตร หรือเครื่องหมายอันใดอันได้รับเป็นรางวัลในการแสดงหรือประกวดสินค้าที่รัฐบาลไทย ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐของประเทศไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศได้จัดให้มีขึ้น เว้นแต่ผู้ขอจดทะเบียนจะได้รับเหรียญใบสำคัญ หนังสือรับรองประกาศนียบัตร หรือเครื่องหมายเช่นนั้น เป็นรางวัลสำหรับสินค้านั้นและใช้เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องหมายการค้า นั้น แต่ทั้งนี้ ต้องระบุปฏิทินที่ได้รับรางวัลด้วย
9. เครื่องหมายที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือรัฐประศาสน์นโยบาย
10. เครื่องหมายที่เหมือนกับเครื่องหมายที่มีชื่อเสียงแพร่หลายทั่วไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด หรือคล้ายกับเครื่องหมายดังกล่าวจนอาจทำให้สาธารณชนสับสน หลงผิดในความเป็นเจ้าของหรือแหล่งกำเนิดของสินค้า ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนไว้แล้วหรือไม่ก็ตาม
11. เครื่องหมายที่คล้ายกับ 1 2 3 4 5 6 หรือ 7
12. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

13. เครื่องหมายอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (กรมทรัพย์สินทางปัญญา 2541; สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และคณะ, 2546)

การคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามิได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ หลังจากที่เจ้าของเครื่องหมายได้คิดขึ้น เจ้าของเครื่องหมายจะต้องนำเครื่องหมายการค้าไปทำการจดทะเบียนก่อน เพื่อป้องกันการถูกฟ้องร้องโดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายไว้ก่อน เนื่องจากเครื่องหมายนั้นอาจมีความคล้ายหรือเหมือนกับเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายไว้แล้ว ถ้าเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว ก็จะมีการคุ้มครองภายในประเทศที่เจ้าของเครื่องหมายได้ยื่นขอรับการจดทะเบียนเท่านั้น

4.2 ขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัยการออกแบบเครื่องหมายการค้า

การปฏิบัติงานวิจัยการออกแบบเครื่องหมายการค้า ประกอบไปด้วย ขั้นตอนหลัก คือ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ผลิต ปฏิบัติการออกแบบเครื่องหมายการค้า วิเคราะห์ผลการวิจัยและสรุปผล ดังรูปที่ 4.1

รูปที่ 4.1 ขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัยการออกแบบเครื่องหมายการค้า
ที่มา ศิริพรรณ ปีเตอร์, 2546

4.2.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ผลิต

จุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดจันทบุรี เพื่อช่วยให้ผู้วิจัยมีความรู้และความเข้าใจในความต้องการของกลุ่มผู้ผลิตที่จะใช้เครื่องหมายการค้า กรรมวิธีในการผลิตทุเรียนแปรรูป ลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูป และวิธีการบรรจุหีบห่อของกลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อนำข้อมูลที่จะได้ใช้ในการออกแบบเครื่องหมายการค้าของกลุ่ม และสามารถนำไปใช้ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ได้ด้วย

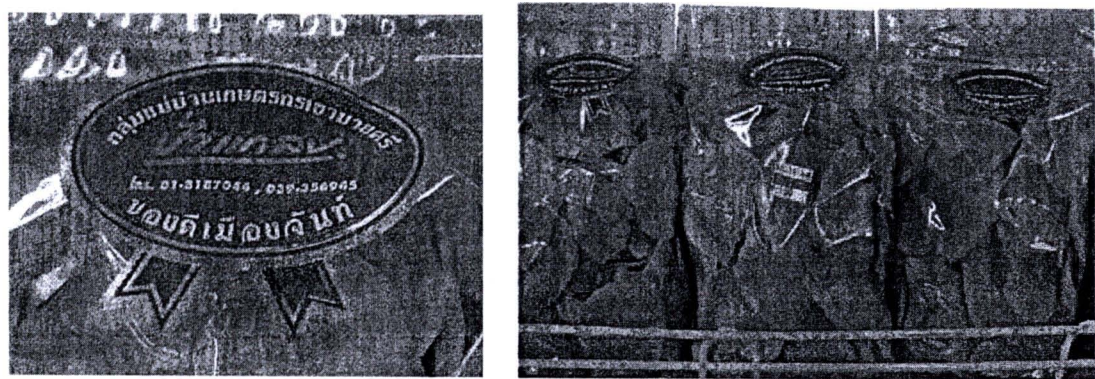
ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และการสังเกตในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ผลิต ซึ่งประกอบไปด้วยคำถาม ดังต่อไปนี้

- 1) จงบอกชื่อของกลุ่ม และชื่อเครื่องหมายการค้า และบรรจุภัณฑ์ที่กลุ่มใช้อยู่ในปัจจุบัน
- 2) จงบอกความต้องการในการใช้เครื่องหมายการค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่ม
- 3) กรุณาระบุกลุ่มผู้บริโภคและตลาดเป้าหมายที่กลุ่มต้องการที่จะจัดจำหน่าย (ถ้าสามารถระบุได้)
- 4) จงบอกประเภทของผลิตภัณฑ์ และลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปของกลุ่ม
- 5) จงบอกกรรมวิธีการผลิต วิธีการบรรจุผลิตภัณฑ์ และข้อจำกัดของกลุ่มในการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์
- 6) จงระบุเครื่องหมายการค้าและลักษณะของบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิตรายอื่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน ที่กลุ่มผู้ผลิตต้องการหรือมีภาพลักษณ์ที่ดีตามความคิดของกลุ่มผู้ผลิต

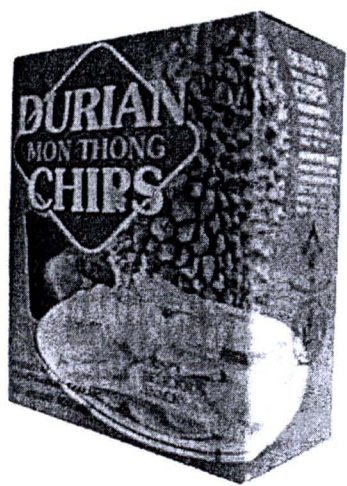
จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย พบข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้ คือ กลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปในโครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดจันทบุรี ที่ให้อนุเคราะห์ให้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเขาบายศรี ในจังหวัดจันทบุรี

ปัจจุบันกลุ่มได้ใช้ชื่อเครื่องหมายการค้าตามชื่อของประธานกลุ่ม “ป้าแกลบ” บนฉลากบรรจุภัณฑ์เพื่อการขายตรงภายในพื้นที่เป็นหลัก ดังแสดงรูปที่ 4.2 เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตได้รับความช่วยเหลือจากทางภาครัฐบาล ในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีข้อมูลครบถ้วนตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากำหนด จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสามารถขยายตลาดได้อย่างต่อเนื่อง แต่บรรจุภัณฑ์ที่หน่วยงานทางภาครัฐบาลดำเนินการออกแบบให้กลุ่มขาดเครื่องหมายการค้าจึงทำให้กลุ่มผู้ผลิตถูกละเมิดสิทธิโดยกลุ่มผู้ผลิตรายอื่นโดยการนำเอาบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มไปผลิตและนำไปบรรจุผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะคล้ายกับของกลุ่มเพื่อนำไป

จำหน่ายแข่งขันในตลาดเป้าหมายเดียวกันกับกลุ่มผู้ผลิต ดังรูปที่ 4.3 เนื่องจากบรรจุกัณฑ์ดังกล่าวได้ถูก
ออกแบบโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานทางภาครัฐบาล เพื่อให้กลุ่มผู้ผลิตทุเรียนแปรรูปในจังหวัดจันทบุรีใช้
ดังนั้น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเขาบายศรีจึงไม่สามารถอ้างสิทธิ์ได้

รูปที่ 4.2 ชื่อเครื่องหมายการค้าของกลุ่มผู้ผลิตที่ใช้ในปัจจุบัน
ที่มา ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2546.

รูปที่ 4.3 บรรจุกัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบจากหน่วยงานภาครัฐ
ที่มา ถ่ายภาพโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2546.

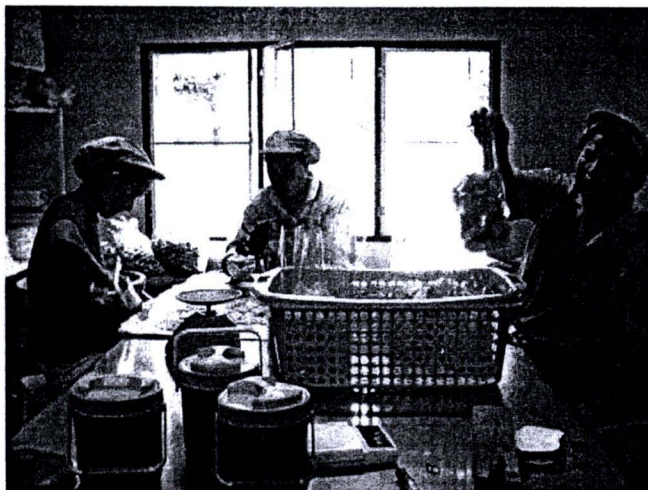
ดังนั้น กลุ่มผู้ผลิตจึงมีความประสงค์ที่จะมีเครื่องหมายการค้าเป็นของตนเองที่สามารถจดทะเบียน
เครื่องหมายการค้าได้ เพื่อป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในตลาดเป้าหมาย

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปของกลุ่ม ประกอบไปด้วย ทุเรียนกวน ทุเรียนทอดกรอบ และทุเรียนท็อฟฟี่
โบราณ ซึ่งเป็นผ่านกรรมวิธีการผลิตตามภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นที่ชื่นชอบของกลุ่มผู้บริโภคสูงอายุ
ภายในชุมชนเท่านั้น เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตมีความประสงค์ที่จะตลาดกลุ่มผู้บริโภคเด็กและวัยรุ่น
ภายในประเทศ และผลิตภัณฑ์ทุเรียนทอดกรอบเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีโอกาสทางการตลาดนี้มากกว่าผลิตภัณฑ์
ทุเรียนแปรรูปอื่น ๆ ดังนั้น กลุ่มผู้ผลิตและผู้วิจัยกำหนดผลิตภัณฑ์ทุเรียนทอดกรอบเป็นผลิตภัณฑ์ตัวอย่าง
เพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

จากการสังเกต กรรมวิธีการผลิตทุเรียนแปรรูป วิธีการบรรจุ และปิดผนึกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเขา
บายศรี ในจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัย พบว่า กลุ่มผู้ผลิตได้ใช้แรงงานคนหลัก ตั้งแต่ขั้นตอนการแปรรูปผลิต
บรรจุผลิตภัณฑ์ในบรรจุภัณฑ์หน่วยย่อย และปิดผนึกบรรจุภัณฑ์ ดังแสดงในรูปที่ 4.4 และ 4.5 ข้อมูล
ดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้

รูปที่ 4.4 กรรมวิธีการผลิตทุเรียนแปรรูป
ที่มา กลุ่มผู้ผลิตทุเรียนแปรรูป จังหวัดจันทบุรี

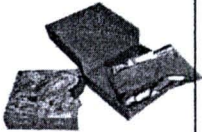
รูปที่ 4.5 วิธีการบรรจุและชั่งตวง ผลิตภัณฑ์ต่อหน่วย
ที่มา ถ่ายภาพโดยศิริพรรณ ปิเตอร์, 2546

เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิต ได้กล่าวว่า ตราสินค้า DURIO เป็น เครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้ผลิต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลของผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปของผู้อื่นที่มีจำหน่ายในปัจจุบัน

จากการสังเกตบรรจุภัณฑ์ของผู้อื่นที่มีจำหน่ายในปัจจุบัน ผู้วิจัย พบว่า เครื่องหมายการค้าบนบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปของผู้อื่นไม่มีสัญลักษณ์ ๑ หรือ แสดงคำว่า เครื่องหมายการค้าจดทะเบียนกำกับไว้บนบรรจุภัณฑ์ ดังนั้น จึงเป็นการยากที่บอกได้ว่าเครื่องหมายการค้าที่ใช้ในปัจจุบันได้รับการจดทะเบียนการค้าหรือไม่ จากการเปรียบเทียบเครื่องหมายการค้า ดังแสดงตารางที่ 4.1 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ชื่อเครื่องหมายการค้าที่เป็นภาษาไทย เป็นผลิตภัณฑ์ที่มุ่งเน้นการจำหน่ายในตลาดภายในประเทศเป็นหลัก และเครื่องหมายการค้าที่เป็นภาษาอังกฤษ เป็นผลิตภัณฑ์มุ่งเน้นการจำหน่ายในตลาดภายในประเทศเป็นหลัก และบางผลิตภัณฑ์ใช้เครื่องหมายการค้าทั้งสองภาษาร่วมกัน

ตารางที่ 4.1 เครื่องหมายการค้าและบรรจุภัณฑ์ทุเรียนทอดกรอบที่มีจำหน่ายในปัจจุบัน

รูปลักษณะของบรรจุภัณฑ์	เครื่องหมายการค้า	วิธูปรรจุภัณฑ์
	Durio	ซอง Gusset
	Durio	กล่องกระดาษ และซองซีลสามด้าน
	แม่เอ็นดู	ซองซีลกลาง
	ช่อฟ้า Chor-Far	กล่องกระดาษ และบรรจุภัณฑ์ถุงชั้นใน
	เฮฮา	บรรจุภัณฑ์ถุงตั้งได้

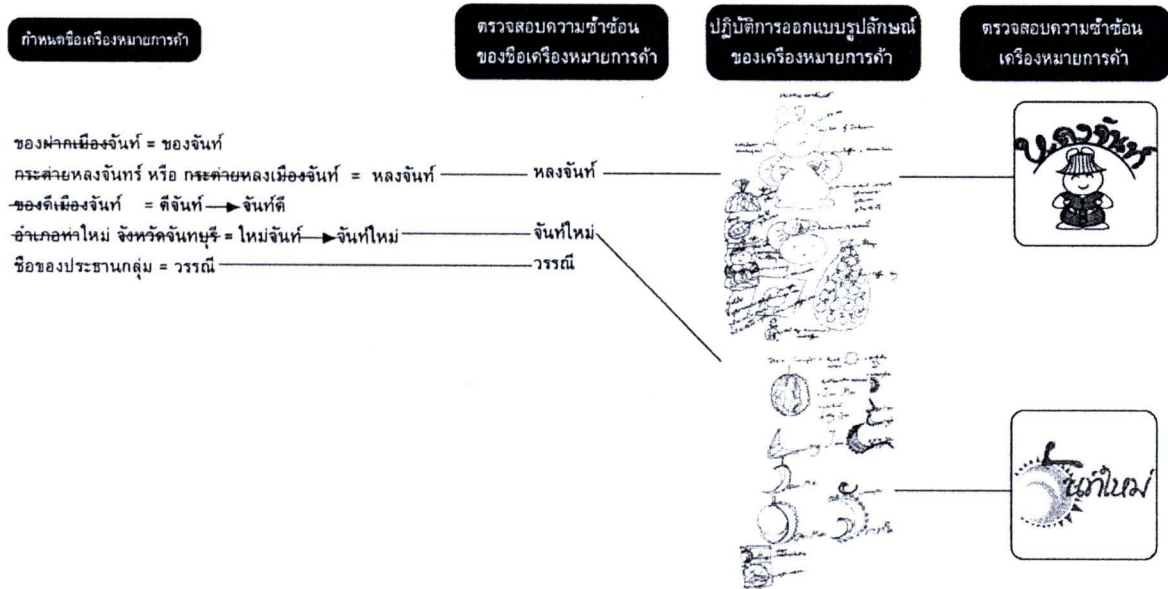
ที่มา ถ่ายภาพโดยศิริพรรณ ปิเตอร์, 2546

4.2.2 ขั้นตอนการปฏิบัติการออกแบบเครื่องหมายการค้า

ขั้นตอนการปฏิบัติการออกแบบเครื่องหมายได้เริ่มหลังจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ผลิตและเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์เดียวกันกับกลุ่มผู้ผลิต ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่แสดงในรูปที่ 4.6 ผู้วิจัยได้ตั้งชื่อเครื่องหมายการค้าขึ้นตามแรงบันดาลใจจากผลิตภัณฑ์และแหล่งกำเนิดของผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้ในการตัวอย่างเพื่อการทดลองในการตรวจสอบความซ้ำซ้อนจากฐานข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ผลการตรวจสอบความซ้ำซ้อนกับฐานข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญาผู้วิจัย พบว่า ชื่อเครื่องหมายการค้าที่กำหนดขึ้นทั้งหมดไม่มีการซ้ำซ้อน แต่เจ้าหน้าที่ของกรม

ทรัพย์สินทางปัญญาให้คำแนะนำว่า บางชื่อไม่สามารถจดทะเบียนได้ เนื่องจากมีการเล็งชื่อทาง
ภูมิศาสตร์ ดังนั้น ชื่อเครื่องหมายการค้าที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นเครื่องหมายการค้าได้ คือ หลงจันท์ จันท์
ใหม่ และวรรณิ

เนื่องจากการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายออกแบบเฉพาะจงเจาะให้กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ดังนั้น
ผู้วิจัยจึงเลือกเพียงชื่อ หลงจันท์ และจันท์ใหม่ เป็นตัวอย่างในการพัฒนารูปลักษณ์เครื่องหมายการค้า เพื่อ
นำไปทดลองขอขึ้นจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจริง หลังจากผู้วิจัยออกแบบรูปลักษณ์เครื่องหมายการค้า
และนำไปตรวจสอบความซ้ำซ้อนกับฐานข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญาอีกครั้ง ผู้วิจัย พบว่า ผลงาน
การออกแบบทั้งสองสามารถยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการจัดเตรียม
เอกสารเพื่อขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ดังภาคผนวก ก และข ก่อนจะนำไปดำเนินการใช้
ประกอบการออกแบบกราฟิกบนฉลากบรรจุภัณฑ์ในตอนต่อไป

รูปที่ 4.6 ขั้นตอนการปฏิบัติการออกแบบเครื่องหมายการค้า
ที่มา ออกแบบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2546

ผลการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากับกรมทรัพย์สินทางปัญญา ผู้วิจัย พบว่า ผลงานการออกแบบ
ทั้งสองแบบสามารถขอรับจดทะเบียนได้ แต่เนื่องจากการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบเครื่องหมายการค้าที่
เหมาะสมกับการใช้งานควรถูกพิจารณาร่วมกับภาพรวมกับกราฟิกทั้งหมดบนบรรจุภัณฑ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึง
วางแผนที่จะสรุปผลการวิจัยเครื่องหมายการค้า พร้อมกันกับผลงานการออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์และ
กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ในบทต่อไป